

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ**

КИСЛЮК Андрій Павлович

УДК 336.02: 336.225

**ВОЛАТИЛЬНІСТЬ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ
ЗА УМОВ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Краматорськ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ).

Науковий керівник – доктор економічних наук, доцент
Акімова Олена Володимирівна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), в.о. завідувача кафедри
обліку і аудиту

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор **Баранник Лілія Борисівна**, Університет митної справи та фінансів Міністерства освіти і науки України (м. Дніпро), завідувач кафедри оподаткування та соціального забезпечення;

кандидат економічних наук **Волкогон Світлана Олександрівна**, Головне управління ДФС України у Донецькій області (м. Маріуполь), начальник управління податків і зборів з фізичних осіб.

Захист дисертації відбудеться *21 грудня 2017 року о 11:00* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03 у Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, бул. Машинобудівників, 39а, ауд. 6220.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, вул. Академічна (Шкадінова), 72.

Автореферат розісланий *18 листопада 2017 року*.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук, доцент

С.О. Пипко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Досвід різних країн свідчить, що тривалість подолання наслідків економічної рецесії в усіх сферах економічного життя щільно пов'язана з тим фактом, що фінансові проблеми національних економік, особливо країн, що розвиваються, не є циклічними та тимчасовими, а мають структурний і хронічний характер. Держави з більш нестабільною траєкторією економічного розвитку мають більші потреби у фінансуванні видатків і значно масштабніші проблеми з нестабільністю доходної бази. Яскравим прикладом цього є Україна, економіка якої нещодавно зазнала чергової рецесії, і яка докладає зусиль для усунення структурних проблем, одночасно намагаючись стабілізувати або збільшити податкові надходження. У зв'язку з цим актуальність дослідження передумов та чинників, які визначають чутливість, мінливість, флуктуації податкових надходжень в залежності від циклів економічного розвитку та виявлення того оптимального рівня волатильності податкових надходжень, за якого темпи їх приросту є умовно стабільними та менш піддаються впливу деструктивних змін макросередовища. Потреба поглибленого аналізу причин волатильності податкових надходжень є особливо своєчасною, враховуючи той факт, що динаміка і структура вітчизняної податкової бази і об'єктів оподаткування стають все більш нестабільними та непередбачуваними.

Циклічність розвитку економіки та державних фінансів досліджується у працях вітчизняних вчених: О. Андрущенко, Л. Баранник, А. Вдовиченка, О. Колесника, С. Лютого, С. Пипко, Н. Рекової, О. Рожко, К. Стрижиченка, Г. Тельнової. Розробці теоретичних та методологічних засад податкової статистики, які створюють підґрунтя виміру мінливості податкових надходжень, в останні роки присвячені вітчизняні дослідження Ю. Бойко, О. Гірської та Г. Цегелик, М. Дедушевої, К. Ілляшенка та Г. Левченка, Т. Косової, Г. Кучерової, В. Лукіна та В. Савченко, В. Мартинюка, П. Чернова та інших вчених. Разом з тим, сам термін «волатильність», під яким розуміється мінливість, рухливість, нестійкість показника, майже не застосовується вітчизняними дослідниками відносно податкових надходжень. Разом з тим, закордонні вчені *H. M. Groves, C. H. Kahn, Fr. C. White, W. E. Fox, Ch. Campbel, R. Dye, Th. McGuire, R. Holcombe, R. Sobel, Y. Otsuka, Br. M. Braun, B. G. Knight, A. L. Kusko, L. Rubin, G. A. Wagner, Th. A. Garrett, Y. Hou, J. S. Seligman, G. C. Cornia, R. D. Nelson, W. Yan* доволі ретельно вивчають саме цей аспект податкової політики. Більшість економістів погоджуються з необхідністю нормування податкових ставок в залежності від фази економічного розвитку і зниження витрат уряду для стабілізації ВВП у нестабільному діловому циклі. Так, наприклад, *E. Talvi, C. Vegh, G. Kaminski, C. Reinhart, C. Vegh, L. A. Catão, B. W. Sutton* та ін. виступають за додержання проциклічного типу регулювання оподаткування. Інші дослідники (*A. Alesina, F. Campante, G. Tabellini, A. Fatas, I. Mihov*) доводять неефективність проциклічного регулювання. Існуюча потреба у реформуванні системи оподаткування України, недосконалість вітчизняної податкової системи окреслюється у працях В. Вишневського, О. Воронкової, О. Годованець, Т. Дулік, Т. Єфименко, А. Крисоватого, С. Лазур, Л. Лисяк, І. Ломачинської, П. Мельника.

Віддаючи належне напрацюванням вчених в сфері податкового регулювання за умов циклічності розвитку економіки, дослідження волатильності податкових надходжень потребує подальшого розвитку наукових засад через необхідність встановлення джерел стійкого приросту податкових надходжень з одночасним збереженням помірною фіскального тягаря. Суттєвим науково-практичним аспектом даного питання є подальше реформування податкової системи, яка характеризуватиметься наявністю компенсаторів значних негативних флуктуацій податкових надходжень за умов макроекономічної нестабільності. Усе вищезазначене обумовило вибір теми дисертації, визначило мету, завдання, логіку, зміст дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за темами: «Фундаментальні та прикладні аспекти фіскальної децентралізації як засобу реалізації соціально-економічної політики на пост-конфліктних територіях» (номер державної реєстрації 0116U003939, 2016–2017 рр.) у рамках якої дисертантом удосконалено теоретичні засади податкового регулювання в залежності від фаз економічного розвитку; «Механізм фінансово-економічного управління розвитком на макро- та мікрорівні» (номер державної реєстрації 0114U003938, 2014–2016 рр.), в межах якої удосконалено механізм регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є обґрунтування теоретико-методичних засад регулювання волатильності податкових надходжень в рамках удосконалення механізму забезпечення стійкого приросту податкових джерел доходу держави за умов макроекономічної нестабільності.

Для досягнення зазначеної мети в роботі поставлено такі *завдання*:

розвинути наукові засади застосування типів податкової політики в залежності від фази економічного розвитку країни;

удосконалити теоретичний підхід до регулювання рівня волатильності податкових надходжень за фазами економічного циклу;

удосконалити концептуальні положення регулювання волатильності податкових надходжень в період макроекономічної нестабільності;

обґрунтувати методичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень в Україні на основі аналізу податкових надходжень та оцінки їх волатильності;

удосконалити механізм регулювання волатильності податкових надходжень за умов макроекономічної нестабільності;

розвинути методичний інструментарій визначення впливу тенденцій макроекономічних показників на волатильність податкових надходжень України;

формалізувати систему інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень.

Об'єктом дослідження є процес податкового регулювання за умов макроекономічної нестабільності.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та науково-практичні засади регулювання волатильності податкових надходжень за умов макроекономічної

нестабільності і протидії впливу деструктивних чинників інструментами державної податкової політики.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну базу дослідження складають праці вітчизняних і зарубіжних вчених в галузі макроекономічного розвитку та податкового регулювання. В основу методологічного апарату дослідження покладено положення кейнсіанства та неокейнсіанства, неокласична концепція А. Лаффера, концепції волатильності податкових надходжень та стабілізації їх обсягу, які дозволили сформуванню концепції регулювання волатильності податкових надходжень в період макроекономічної нестабільності.

У роботі застосовано методи діалектики, низку загальнонаукових підходів та спеціальних методів, що в сукупності дозволило досягти концептуальної єдності досліджень, зокрема: *абстрактно-логічний метод, узагальнення, системний і структурний методи* (при дослідженні типів податкової політики в залежності від фази економічного розвитку країни; удосконаленні теоретичного підходу до регулювання рівня волатильності податкових надходжень за фазами економічного циклу; концептуальних положень регулювання волатильності податкових надходжень в період макроекономічної нестабільності); *порівняння, групування, аналізу і синтезу, статистичний аналіз* (при аналізі податкових надходжень України та оцінці їх волатильності); *економіко-математичного моделювання* (при розвитку методичного інструментарію визначення впливу тенденцій макроекономічних показників на волатильність податкових надходжень України); *структурно-функціональний метод, ієрархічне упорядкування* (при удосконаленні механізму регулювання волатильності податкових надходжень за умов макроекономічної нестабільності та формалізації системи інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень); *логічного узагальнення* (для формування висновків).

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти з питань бюджетно-податкової політики, дані Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, монографії та періодична література, результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних засад, удосконаленні методичних підходів щодо регулювання волатильності податкових надходжень задля досягнення стійкого приросту джерел державних фінансів в умовах макроекономічної нестабільності. Результати та ключові положення дисертації, які характеризують її наукову новизну і відображають внесок автора в розвиток фінансової науки, полягають у такому:

удосконалено:

теоретичний підхід, який пояснює регулювання волатильності податкових надходжень як функцію економічного розвитку з акцентом на склад податкової бази та структуру податків, які впливають на циклічну стабільність податкових надходжень, із врахуванням недоцільності зростання сукупного податкового тягаря; на відміну від існуючих, пропонується підхід, який описує трансформацію структури оподаткування, яка гарантує приріст податкових надходжень та дає змогу на відносно постійній основі фінансувати соціальні та економічні потреби суспільства; такий підхід дозволяє згладити кризові явища в економіці як наслідок вирішення

проблеми нестабільності бюджетних доходів та пов'язаної з нею фіскальної нестабільності;

концептуальні положення регулювання волатильності податкових надходжень в період макроекономічної нестабільності, які ґрунтуються на синтезі положень кейнсіанства та некейнсіанства, неокласичної концепції А. Лаффера, концепцій волатильності податкових надходжень та стабілізації їх обсягу і вказують на те, що волатильність податкових надходжень може впливати на економічне зростання, а її оптимальний рівень уможливить фінансування інвестицій та інновацій, нових робочих місць та програм розвитку промисловості, що призводитиме до економічного зростання; це дозволяє поглибити наукові засади формування і реалізації податкової політики держави з урахуванням циклічності економічного розвитку;

методичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень, який базується на двох циклах регулювання: регулювання стабільності податкових надходжень через зниження їх волатильності та регулювання ефективності податкової системи, яке має здійснюватися під час реалізації реформованої податкової політики; на відміну від існуючих, запропонований методичний підхід ґрунтується на комплексному вживанні методології *ARIMA*-моделювання та мультиваріативного регресійного аналізу, математичного аналізу, методології Лаффера та дозволяє досягти стабілізації податкових надходжень під час деструктивних змін в економіці, підвищити ефективність податкової системи;

механізм регулювання волатильності податкових надходжень через визначення мети, завдань, принципів та функцій регулювання, формування методів та інструментів його реалізації, що дозволить подолати флуктуації обсягу податкових надходжень під час деструктивних змін в економіці; особливістю пропонованого механізму є урахування специфічної ролі кожного податку у виконанні функцій регулювання волатильності податкових надходжень; це дозволяє зробити податкову політику держави більш гнучкою у питаннях протидії циклічним явищам;

дістали подальшого розвитку:

наукові засади застосування типів податкової політики для регулювання волатильності податкових надходжень в залежності від фази економічного розвитку, які, на відміну від переважної практики застосування проциклічної податкової політики протягом всього циклу економічного розвитку, базуються на знаходженні компромісу між збільшенням податкових надходжень в період економічного зростання та ризиком їх потенційного зниження під час макроекономічної нестабільності; означене дозволить стабілізувати надходження від податків, а недоотримані бюджетні кошти за рахунок зменшення волатильності у фазі зростання цілком компенсуватимуться зменшенням втрат податкових надходжень у стані спаду економіки;

методичний інструментарій визначення впливу тенденцій макроекономічних показників на волатильність податкових надходжень України, який синтезує методи економіко-математичного моделювання, на основі якого визначено прогнозний інтегральний показник темпу приросту податкових надходжень України через лагові та макроекономічні залежності податкових надходжень, та методи визначення фіскальних індикаторів Лаффера за двопараметричним методом, що дозволило

обґрунтувати поле регулювання окремих податків; результатом пропонованого методичного інструментарію є встановлення векторів реформування системи оподаткування;

формалізована система інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень до 2020 р., яка включає конкретні заходи з встановлення ставок податків, надання податкових пільг, регулювання податкового навантаження основних податків, враховуючи специфічні функції, що ними реалізуються; це дозволить підвищити дієвість податкового регулювання з урахуванням поточної та майбутніх фаз економічного циклу в економіці України.

Практичне значення одержаних результатів. Наукові результати дисертації знайшли своє практичне застосування в діяльності окремих установ та організацій. Зокрема, науково-практичні рекомендації щодо удосконалення норм інституційного забезпечення податкової політики були позитивно оцінені Головним управлінням Державної фіскальної служби України в Донецькій області (довідка від 08.12.2016 № 6224/12/09-00-01), підходи до оцінки волатильності податкових надходжень були впроваджені в діяльність Бахмутської об'єднаної ДПІ ГУ ДФС України в Донецькій області (довідка від 23.11.2016 № 01/185) та Покровської об'єднаної ДПІ ГУ ДФС України в Донецькій області (довідка від 13.11.2016 № 01/085) Результати дисертації запроваджені в навчальний процес Донбаської державної машинобудівної академії МОН України при викладанні курсів «Податковий менеджмент», «Податкова система» (довідка від 17.11.2016 № 085–06/84).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним дослідженням, в якому автором здійснено оригінальний внесок у поглиблення теоретичних засад, розвиток методичних підходів і розробку науково-практичних рекомендацій щодо регулювання волатильності податкових надходжень задля досягнення стійкого приросту джерел державних фінансів за умов макроекономічної нестабільності. Основні висновки та пропозиції, сформульовані в дисертації, одержано автором особисто та викладено в опублікованих роботах. З наукових робіт, опублікованих у співавторстві, використані лише ті ідеї, які отримані в результаті індивідуальних досліджень.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертації обговорювалися та були схвалені на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання» (Кременчук, 2017 р.), «Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання» (Кременчук, 2016 р.), «Регіональний розвиток – основа становлення української держави» (Донецьк, 2014 р.).

Публікації. Основні положення дисертації висвітлено у 10 наукових працях загальним обсягом 4,05 ум.–друк. арк., з яких особисто автору належить 3,63 ум.–друк. арк. У складі публікацій: сім статей у наукових фахових виданнях загальним обсягом 3,66 ум.–друк. арк. (автору належить 3,24 ум.–друк. арк.), у тому числі три публікації в виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, загальним обсягом 1,63 ум.–друк. арк.; три – в інших виданнях загальним обсягом 0,39 ум.–друк. арк.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (173 найменування на 19 сторінках), 1 додаток (на 4 сторінках), містить 41 таблицю (на 21 сторінках) і 47 рисунків (на 20 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 209 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні засади регулювання волатильності податкових надходжень за умов макроекономічної нестабільності» досліджено та розвинуто наукові засади застосування типів податкової політики в залежності від фази економічного розвитку країни; удосконалено теоретичний підхід до регулювання рівня волатильності податкових надходжень за фазами економічного циклу та концептуальні положення їх регулювання.

Останніми роками панівним у науковому обґрунтуванні стабілізаційної політики держави був підхід, в рамках якого стабілізація економіки повинна залишатися прерогативою монетарної політики з акцентом на інфляцію, тоді як фіскальна політика повинна спиратися на автоматичні стабілізатори. Але після нещодавньої світової фінансової кризи ці положення піддалися суттєвому перегляду. Доведено, що зв'язок між податковими надходженнями та економічним зростанням є циклічним. Вважається, що регулювання волатильності податкових надходжень має обумовлюватися фазою економічного циклу, в якому в даний момент знаходиться національна економіка. Результати дослідження свідчать, що для довгострокової податкової політики у фазах спаду, депресії та поживлення регулювання волатильності має носити проциклічний характер, а у фазі зростання – контрциклічний. Наслідки цих політик відносно регулювання обсягу податкових надходжень мають полягати в ациклічному характері такого регулювання на фазах зростання та спаду, та проциклічного – на фазі поживлення та депресії (рис. 1).

Рис. 1. Наукові засади застосування типів податкової політики в залежності від фази економічного розвитку країни

Проведений огляд наукових джерел дозволив встановити, що погляди вчених на волатильність податкових надходжень зосереджені переважно на двох методологічних підходах: перший зосереджується на оцінці циклічної нестабільності окремих компонентів податкової бази; другий базується на впливі структури податкового портфеля на загальну циклічну нестабільність податкових надходжень. Перший підхід сприяє розумінню циклічних моделей окремих податкових баз, в той час як другий – є корисним для оцінки та розробки оптимальної структури податкового портфеля з точки зору зростання та стабільності податкових надходжень. Запропоновано теоретичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень за фазами економічного розвитку, яка враховує наведені підходи (табл. 1).

Таблиця 1

Теоретичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень за фазами економічного розвитку

Податок	Напрямок регулювання	Наслідки регулювання для волатильності податкових надходжень	Наслідки регулювання для обсягу податкових надходжень
Податок на додану вартість	Підвищення ставки у фазі економічного зростання; незмінність або незначне підвищення ставки та бази оподаткування у фазах рецесії, кризи; незмінність або незначне зниження ставки у фазі депресії; зниження ставки у фазі поживлення	Зниження чутливості, мінливості податкових надходжень ПДВ та акцизного податку до негативних змін макроекономічного стану у фазі рецесії та кризи; підготовка до спаду у фазі економічного зростання через попередження потенційних податкових шоків від зростання ставок ПДВ та акцизів	Стабільність обсягу податкових надходжень ПДВ та акцизного податку у фазах спаду, депресії та поживлення; зростання обсягу податкових надходжень ПДВ та акцизного податку у фазі економічного зростання
Акцизний податок на тютюнові та алкогольні вироби, моторне паливо			
Податок на доходи фізичних осіб	Підвищення ставки або введення умов її прогресивності у фазі поживлення; незмінність або незначне підвищення ставки у фазі депресії; зниження ставки та надання податкових пільг у фазах рецесії, кризи та економічного зростання	Зростання чутливості, мінливості податкових надходжень ПДФО та податку на прибуток підприємств до позитивних змін макроекономічного стану у фазі поживлення та підготовка до неї у фазі депресії	Зростання обсягу податкових надходжень ПДФО та податку на прибуток підприємств у фазах депресії та поживлення; стабільність податкових надходжень ПДФО та податку на прибуток підприємств у фазі економічного зростання
Податок на прибуток підприємств			

Сформовано положення наукового підходу до регулювання волатильності податкових надходжень: на волатильність податкових надходжень впливає як стабільність податкової бази, так і податкова структура; стабільність податкової бази має бути орієнтована на довгостроковий ефект та оптимізована за критеріями «зростання-стабільність»; в структурі податків мають переважати податки на споживання (в більшості акцизів на тютюн, алкоголь, і моторне паливо), надходження з яких є більш стабільними, ніж з податків на особистий дохід та корпоративних податків.

На підґрунті проведеного дослідження теоретичні погляди на регулювання волатильності податкових надходжень в період макроекономічної нестабільності

доцільно розглядати в межах концепцій розвитку кризових явищ в економіці, теорій економічних циклів та концепцій податкового менеджменту, синтез яких надасть можливість сформулювати методологію вирішення наукового завдання і розробки на цій основі методичних та науково-практичних пропозицій (рис. 2). Методом реалізації даних концептуальних положень є визначення оптимальної структури податків для забезпечення стабільності податкових надходжень.

У другому розділі «**Аналіз та оцінка волатильності податкових надходжень України**» обґрунтовано методичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень в Україні на основі аналізу податкових надходжень та оцінки їх волатильності.

Проведений аналіз показав, що обсяг податкових надходжень зведеного бюджету України має тенденцію до зростання. Зниження їх обсягу спостерігається лише у 2009 р. (на 10,99%) та у 2013 р. (на 1,96%). При цьому найвищий темп приросту спостерігається у 2005 р. (56,73%) та у 2015 р. (42,82%). Наслідки кризи 2008-2009 р. найбільшим чином позначилися на оподаткуванні прибутку підприємств (зниження надходжень податку на 30,94%) та ввізному миті (зниження надходжень на 46,96%). В цей же період зростання надходжень акцизного податку на 69,16% не дозволило значно знизити обсяг сукупних податкових надходжень. Чутливий до макроекономічної нестабільності податок на доходи фізичних осіб у кризовий 2009 р. не зазнав значного зниження (лише на 3,07%), що обумовлене підвищенням у цей рік мінімальної заробітної плати на 22,98% (з 605 грн. на 01.01.2009 р. до 744 грн. на 31.12.2009 р.).

Для аналізу волатильності податкових надходжень застосовано два типи статистичних заходів. Перший набір показників орієнтований на аналіз нестабільності надходжень та включає розрахунок наступних характеристик: розмах варіації, як різниця між максимумом та мінімумом темпів приросту; середнє лінійне відхилення; дисперсія, яка характеризує міру відхилення значень навколо середнього; середньоквадратичне відхилення; коефіцієнт варіації; коефіцієнт осциляції, який характеризує міру відхилення середнього значення від максимального та мінімального значень.

Другий напрям аналізу волатильності полягає у визначенні еластичності, тобто показника, який характеризує наскільки чутливими є податкові надходження до змін макроекономічних показників під час економічного циклу. Він вирішує два пов'язаних питання: щодо наявності співвідношення між надходженнями від податків і зміною макроекономічних індикаторів та щодо зміни темпів приросту податків у порівнянні з економічним циклом.

Як показав аналіз, податкові надходження України протягом 2005-2016 рр. характеризуються значною волатильністю – середньоквадратичне відхилення (СКВ) темпів приросту у цей період складає 20,45%, а коефіцієнт їх варіації – 89,36 п.п. (табл. 2). Порівнюючи середнє значення річного приросту за податками, слід констатувати, що за ПДВ та акцизним податком вони перевищують середні темпи зростання сукупних податкових надходжень, в той час коли середні темпи приросту ПДФО та податку на прибуток є нижчими. При цьому найбільша волатильність є властивою ПДВ та податку на прибуток – середньоквадратичне відхилення складає 23,52% та 27,75% відповідно. Найнижча волатильність спостерігається за ПДФО.

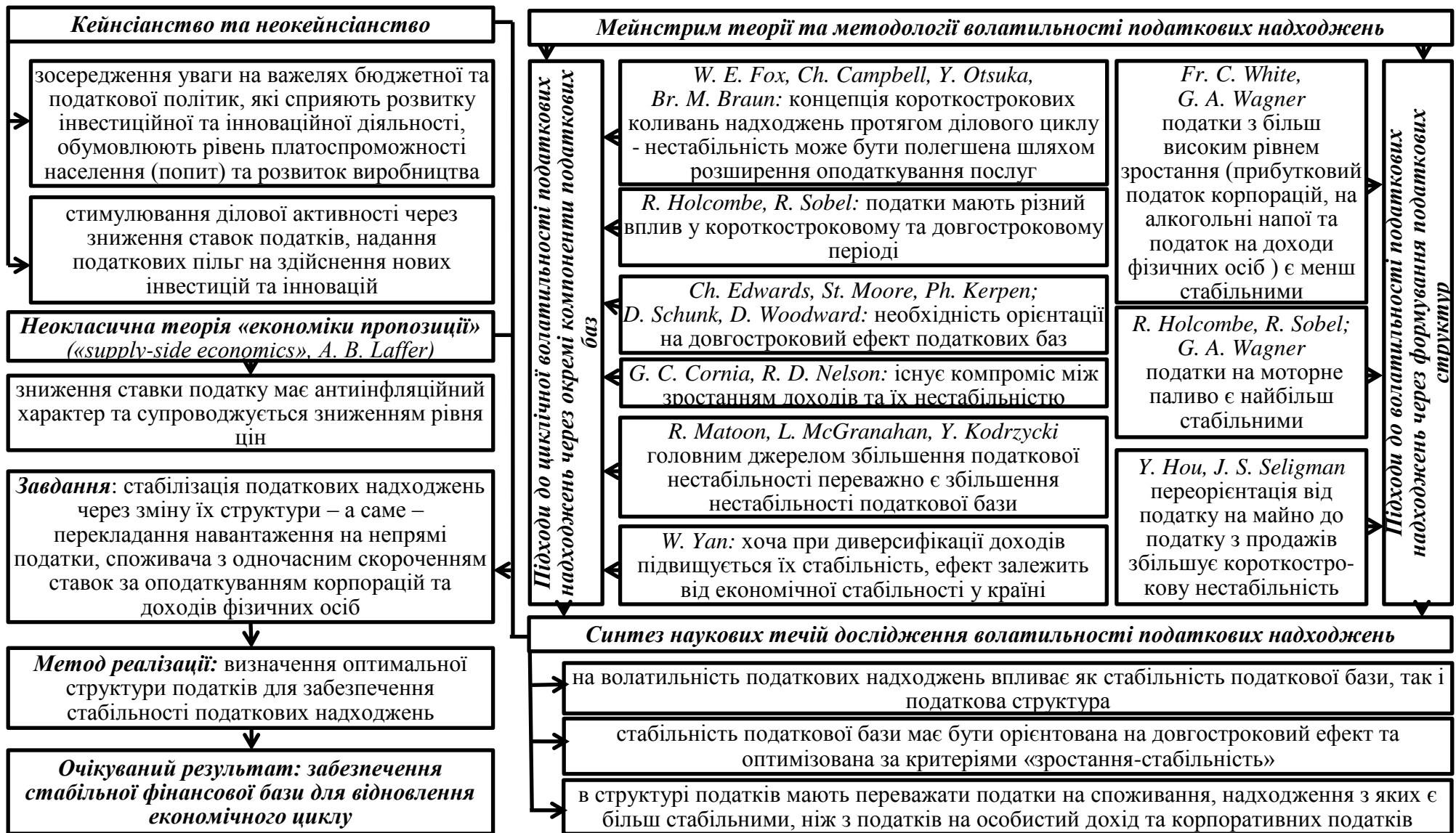

Рис. 2. Концептуальні положення регулювання волатильності податкових надходжень в період макроекономічної нестабільності (розроблено автором)

Аналіз волатильності темпів приросту податкових надходжень

Показник	Сукупні податкові надходження	ПДВ	ПДФО	Акцизний податок	Податок на прибуток
Середнє	22,89%	24,55%	22,66%	26,91%	14,94%
Розмах варіації	67,72%	69,96%	55,69%	73,74%	85,15%
Середнє лінійне відхилення	17,15%	19,60%	13,84%	15,53%	23,16%
Дисперсія	418,30%	553,19%	268,96%	427,25%	770,06%
СКВ	20,45%	23,52%	16,40%	20,67%	27,75%
Коефіцієнт варіації	89,36%	95,80%	72,38%	76,81%	185,75%
Коефіцієнт осциляції	295,88%	284,91%	245,77%	274,07%	570,04%

Таким чином, аналіз волатильності податкових надходжень дозволяє зробити наступні висновки:

головним джерелом нейтралізаціяції негативних тенденцій у період кризи 2008-2009 рр. та у 2015-2016 рр. було акцизне оподаткування; проведений аналіз довів доцільність таких дій уряду та емпірично обґрунтував необхідність регулювання волатильності податкових надходжень через зміну ставки акцизного податку;

найзначнішим джерелом податкових надходжень, яке впливає на їх волатильність, є податок на додану вартість; історичний вплив економічних циклів на основні види податкових доходів держави вказують на два основних чинника: зростаюча частка ПДВ у сукупних надходженнях при нестійкій базі оподаткування не регулюється зміною ставки податку; суттєве підвищення волатильності самого податку на додану вартість; додана вартість, яка є складовою ВВП, одночасно виступає фактичною базою оподаткування даним податком; відповідно, під час макроекономічної нестабільності відбувається релевантне зниження доданої вартості, хоча таке зниження є менш еластичним у порівнянні із фінансовим результатом до оподаткування та номінальним доходом, з огляду на це, доцільним є регулювання волатильності податкових надходжень ПДВ також через зміну ставки податку;

податок на прибуток підприємств значно підвищує волатильність податкових надходжень через істотну чутливість суб'єктів господарювання до макроекономічних коливань; проведений аналіз еластичності вказує, що навіть за умов зростання номінального ВВП, обсяги надходжень від оподаткування корпоративного прибутку знижуються; через це незначні коливання економічної динаміки можуть призвести до суттєвих змін обсягу надходжень до держбюджету від цього податку; іншою причиною волатильності стала нестабільна політика регулювання ставок податку на прибуток – зменшення волатильності може бути досягнуто через зменшення ставки податку, а збільшення – через підвищення оподаткування корпоративного прибутку, яке не реалізовувалося у податковій політиці України у часи кризи (2009 р. не відбувалося зниження ставки, а у 2011 р. – її підвищення); вважаємо, що у період зростання слід починати знижувати ставку податку, превентивно стимулюючи ділову активність у часи кризи, формуючи резерв доходів бюджету;

ПДФО є найбільш стабільним податковим джерелом надходжень до бюджету через те, що уряд вчасно регулює соціальні стандарти, зокрема, підвищує мінімальну заробітну плату; саме такий шлях регулювання (через базу оподаткування за умови стабільної або зниженої ставки податку) бачиться найбільш прийнятним в умовах макроекономічної нестабільності.

Наведені результати аналізу уможливили обґрунтування етапів та складових методичного підходу до регулювання волатильності податкових надходжень (рис. 3).

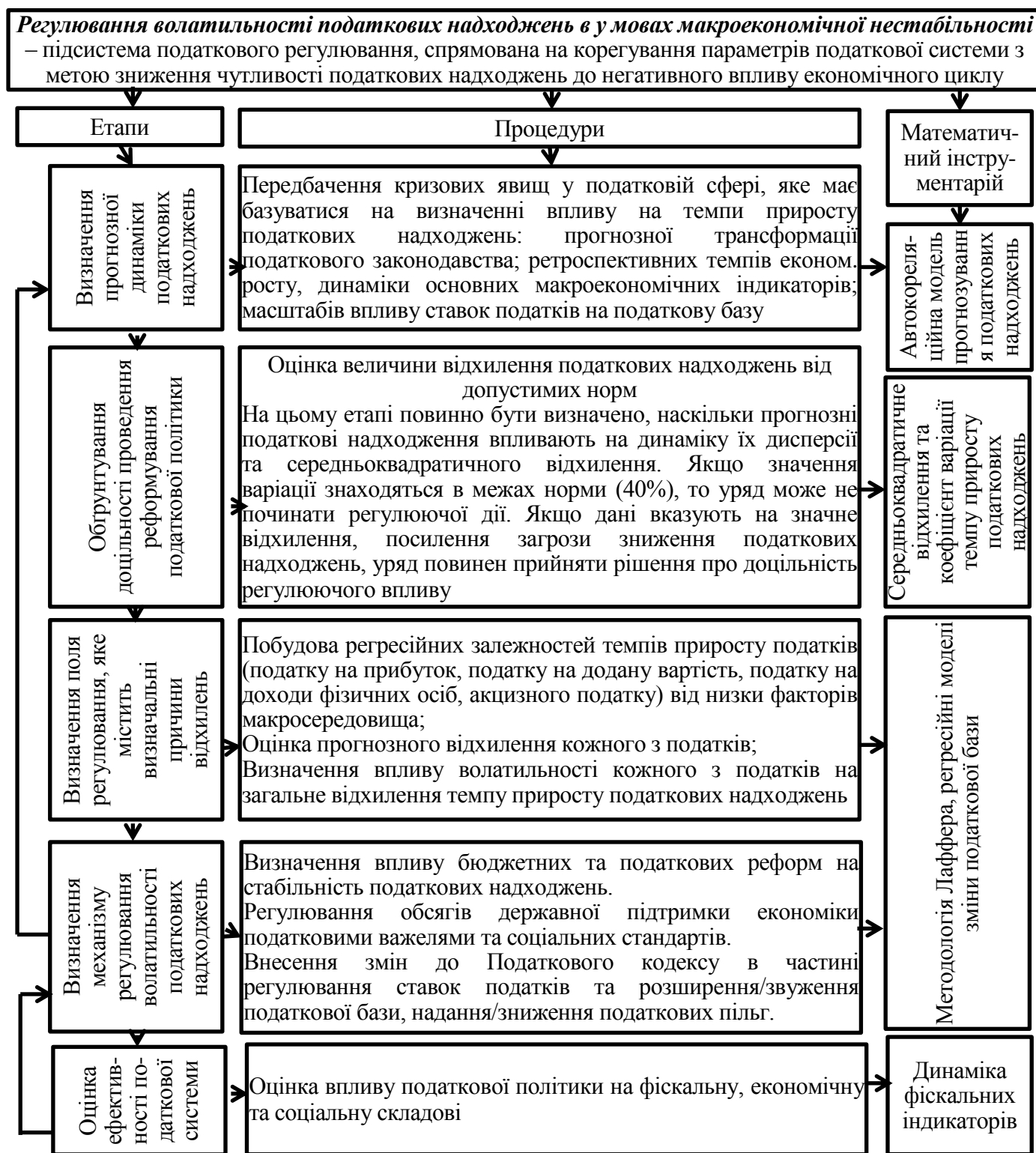

Рис. 3. Методичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень

Реалізація запропонованого підходу має відбуватися в межах системного механізму регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності.

У третьому розділі «Удосконалення регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності» удосконалено механізм регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності; розвинуто методичний інструментарій визначення впливу тенденцій макроекономічних показників на волатильність податкових надходжень України; формалізовано систему інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень.

Удосконалення механізму регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності (рис. 4) пропонувано здійснити на основі теоретичної моделі та методичного підходу. Його відмінною властивістю є врахування диференційованого впливу різних груп податків (податків на споживання та на доходи) на економічні процеси.

Методичний інструментарій механізму ставить завдання визначення автокореляційної моделі прогнозування податкових надходжень. В дисертації побудована автокореляційна модель, що визначає темп приросту/зниження податкових надходжень під впливом низки чинників – вхідних індикаторів макросередовища. Пропонується поєднати засади *ARIMA*-моделювання та мультіваріативного регресійного аналізу, що дозволило отримати модель прогнозування податкових надходжень:

$$Y_t = \frac{f(Y_{t-p}) + \sum_{i=1}^n g_i(D_{i-t-p})}{i+1}, \quad (1)$$

де Y_t , Y_{t-p} – потокове та лагові значення темпу приросту податкових надходжень; D_{i-t-p} – лагове значення індикатору i (в роботі розглянуто три індикатори: обсяг реалізації продукції (товарів, послуг) – D_1 , фінансові результати підприємств, що одержали прибуток – D_2 , мінімальна заробітна плата – D_3); p – кількість лагів у моделі [1...5]; i – кількість індикаторів [1...3].

Результати прогнозування показали потенційне зростання податкових надходжень у прогнозному періоді, яке відбуватиметься переважно через зростання мінімальної заробітної плати. Такий прогноз підтверджується анонсованим у 2017 р. підвищенням її рівня до 3200 грн. Зниження ж темпів приросту податкових надходжень відбуватиметься через історичну їх динаміку (вплив часових рядів) та динаміку обсягів реалізації продукції, які впливають на податок на додану вартість. Наведені дані свідчать про необхідність корегування податкової політики України.

Визначено поле регулювання податків через аналіз крапок Лаффера для кожного податку. Результати їх розрахунку показали: податкове навантаження з ПДВ на економіку є доволі стабільним і не враховує макроекономічних коливань, водночас не сприяючи економічному розвитку та поживленню ділової активності у періоди спаду; навантаження з ПДФО було більшим, ніж оптимальне, тому подальші напрями мають бути спрямовані на зниження ставки за ПДФО та регулювання темпів зростання мінімальної зарплати; у 2005-2008 рр. та у 2011 р. ставка акцизного оподаткування перевищувала індикатори Лаффера, а у 2014 р. була нижче індикаторів; спостерігається максимальне наближення фактичного податкового навантаження до фіскального індикатора Лаффера у 2009 р. та у 2013 р., що свідчить про адекватність дій уряду з регулювання акцизів у цей період; у 2012-2015 рр. надходження з податку на прибуток знаходились в межах фіскальних індикаторів Лаффера, а у 2016 р. – низьке навантаження з даного податку, яке пов'язано з відсутністю податкових стимулів.

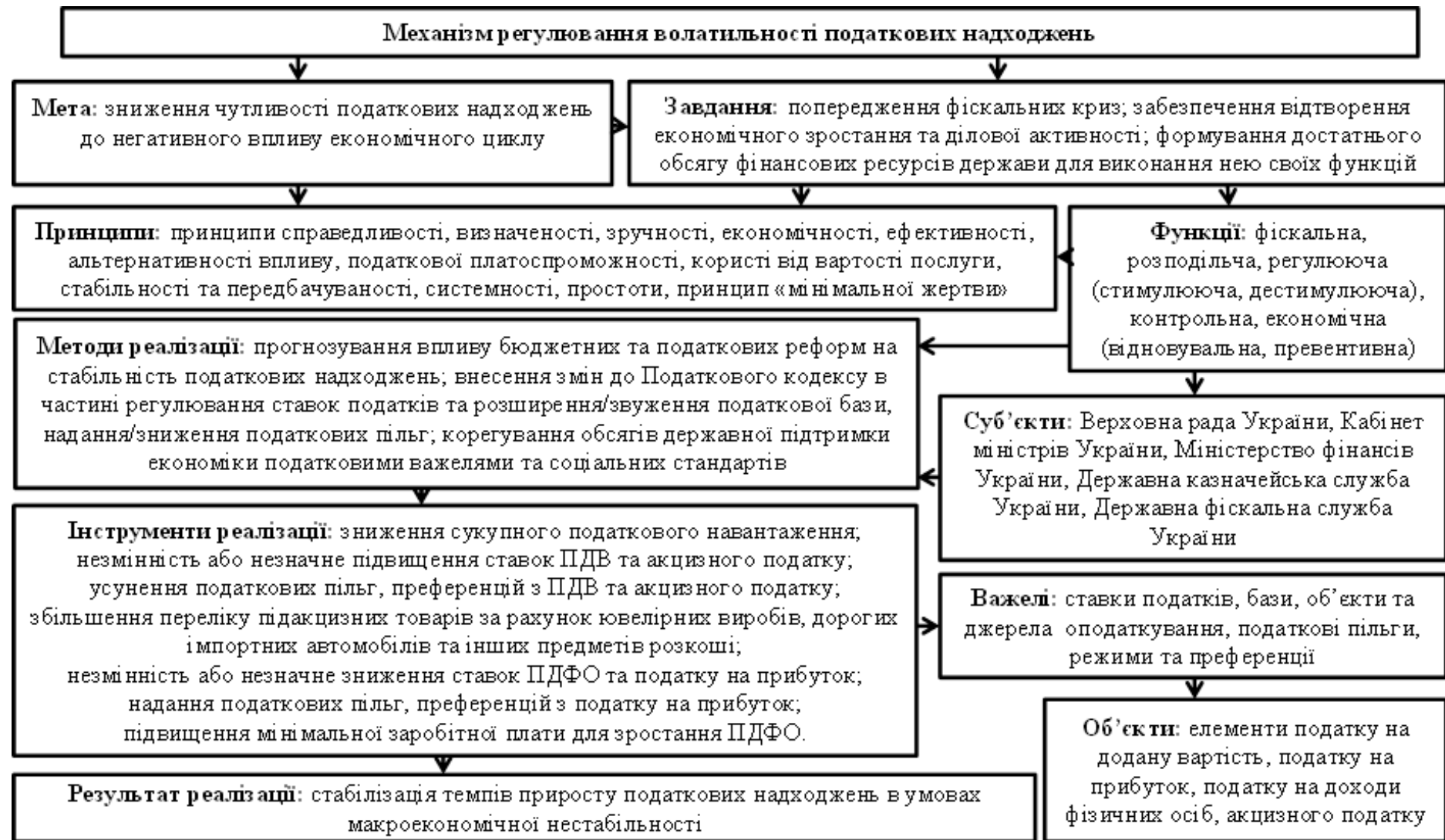

Рис. 4. Удосконалення механізму регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності

Подальші дії зводились до моделювання інструментів регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності, які б дозволили досягти мету такого регулювання – стабілізації темпів приросту податкових надходжень, адекватних темпам економічного зростання.

Унаочнимо результати формалізації системи інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень України на рис. 5.

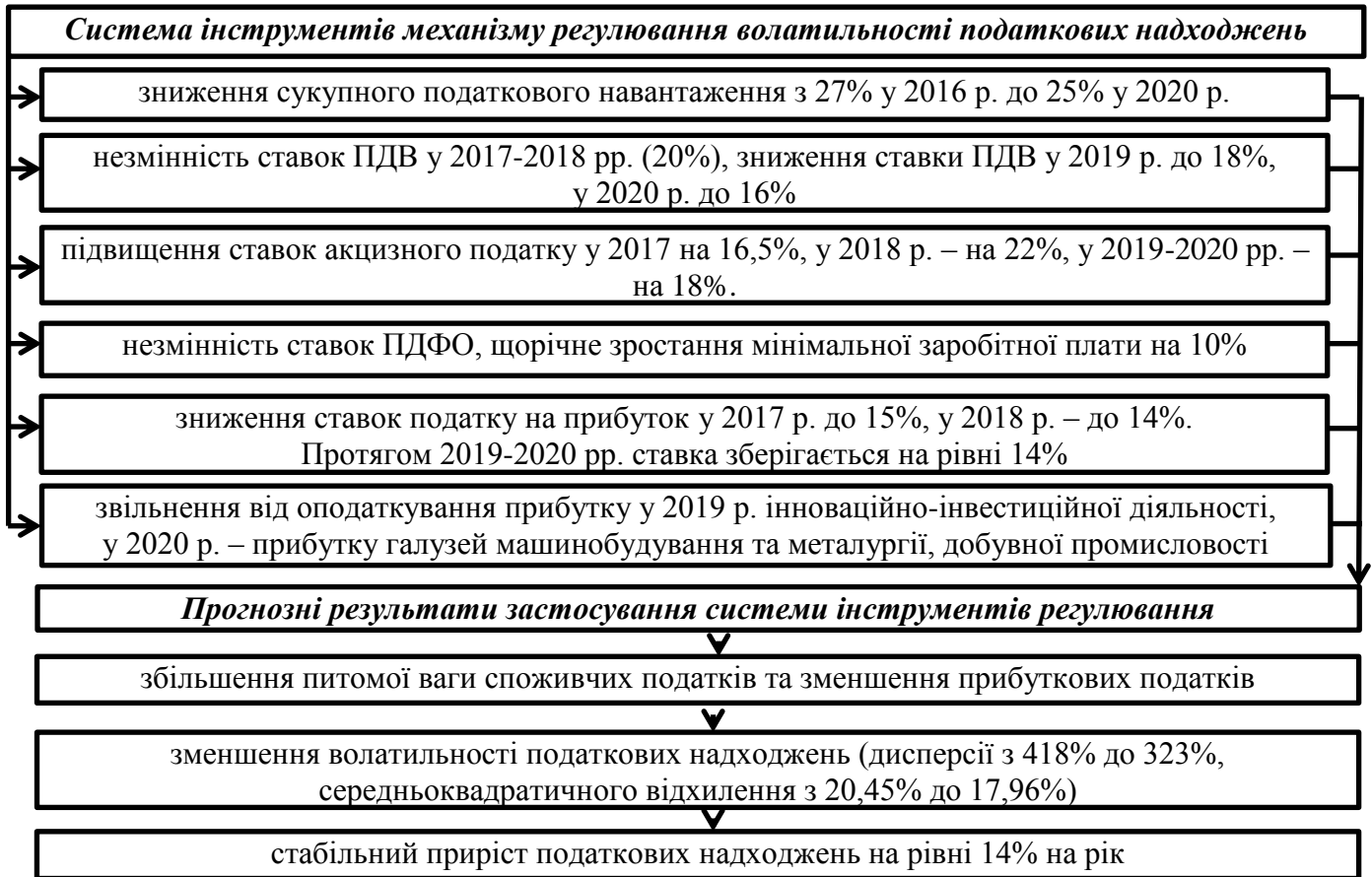

Рис. 5. Формалізована система інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень України до 2020 р.

Прогнозні результати реалізації механізму регулювання волатильності податкових надходжень підтверджують доцільність спрямованості вітчизняної податкової системи на зростання споживчого оподаткування як засобу зменшення волатильності податкових надходжень, їх чутливості до макроекономічних коливань.

ВИСНОВКИ

В процесі дослідження поглиблено теоретичні засади, удосконалено методичний підхід та механізм регулювання волатильності податкових надходжень задля досягнення стійкого приросту джерел державних фінансів в умовах макроекономічної нестабільності.

1. Розвиток наукових засад застосування типів податкової політики в залежності від фази економічного розвитку країни дозволив встановити необхідність контрциклічного регулювання волатильності податкових надходжень (ациклічне для їх обсягу) у фазі економічного зростання, що забезпечить превентивні заходи для наступного етапу спаду, та безпосередньо фазі спаду, коли

податкові надходження вже будуть стабілізовані через низьку волатильність. У фазі депресії та пожвавлення економічного розвитку пропонується застосовувати проциклічне регулювання, яке дозволяє збільшити фінансову основу програм розвитку, забезпечити більш високий рівень реалізації соціальних потреб, в цілому підвищити добробут у країні. Синтез різних типів регулювання в межах податкової політики дозволить обмежити бюджетний дефіцит, скоротити або стабілізувати рівень державного боргу через довгострокову стійкість бюджетних надходжень. При цьому бачиться більш ймовірним скорочення тривалості кризи та рецесії з одночасним збільшенням тривалості фаз пожвавлення та росту.

2. Удосконалений теоретичний підхід до регулювання рівня волатильності податкових надходжень за фазами економічного циклу дозволяє визначити, як структурні особливості окремих податків залежать від різних типів податкової політики, стану економіки і як вони впливають на циклічну нестабільність податкових надходжень. Ці питання особливо важливі для формування податкової політики в умовах макроекономічної нестабільності, стані депресії або рецесії, оскільки податкові надходження, переважним чином, визначають доходи бюджетів різних рівнів, створюючи можливості фінансування розвитку економічного середовища, подолання існуючих у деструктивному стані проблем. Доведена необхідність забезпечення стабільних податкових надходжень, адже вони є основним джерелом державного доходу, який може обумовити потенційно більш стрімке зростання економіки. Рішення цієї дилеми полягає в: формуванні диверсифікованої податкової політики (регулювання лише одного податку може позначитися на вразливості до економічних змін); формуванні резервів та превентивній підготовці до спаду у період економічного зростання; збереженні стабільного рівня сукупного податкового тягаря; максимальному забезпеченні прозорості та достовірності оцінки прогнозів макроекономічного стану, зміни фази економічного циклу, доходів і видатків бюджету на середньострокову перспективу.

3. Синтез наукових течій дослідження волатильності податкових надходжень дозволив встановити, що податкова структура може бути як поштовхом до виходу з кризи, так і загрозою для її поглиблення. Зниження волатильності податкових надходжень у період макроекономічної нестабільності є фактором, що забезпечує стабільну фінансову базу держави. Проциклічне регулювання ставок податків на прибуток корпорацій і доходи фізичних осіб та контрциклічне регулювання ставок споживчих податків створюватимуть передумови для результативного фінансування державних послуг та трансфертів, оскільки вони є стимуляторами економічних процесів в рамках ефективно діючої державної інституційної системи.

4. На основі аналізу податкових надходжень України та оцінки їх волатильності визначено нестабільність податкових надходжень України та потребу розв'язати цю проблему через бюджетні та податкові реформи. Варіанти, пов'язані з бюджетною політикою, включають підтримання економічного зростання через видатки на економічний розвиток та соціальні видатки. Варіанти податкової реформи включають зміни до Податкового кодексу, що робить державу менш залежною від нестабільних джерел доходів. Хоча обидві стратегії мають компроміси, їхні потенційні вигоди для держави - з точки зору більшої фіскальної стабільності та більш позитивного економічного середовища - істотні. Пропонований методичний підхід до регулювання

волатильності податкових надходжень ґрунтується на наступних етапах: визначення прогнозованої динаміки податкових надходжень; обґрунтування доцільності проведення реформування податкової політики; визначення поля регулювання, яке містить причини відхилень; оцінка ефективності податкової системи. Застосування у методичному підході економіко-математичних методів прогнозування податкових надходжень, їх зв'язку із макроекономічними факторами уможливило досягнення поставлених цілей зі стабілізації податкових надходжень.

5. Для удосконалення механізму регулювання волатильності податкових надходжень визначено мету, завдання та принципи такого регулювання. Проведені дослідження дозволили встановити мету - зниження чутливості податкових надходжень до негативного впливу економічного циклу. Визначені і завдання, які спрямовані на досягнення мети: попередження фіскальних криз; забезпечення відтворення економічного зростання та ділової активності; формування достатнього обсягу фінансових ресурсів держави для виконання нею своїх функцій. Інструменти реалізації механізму регулювання волатильності податкових надходжень відповідають теоретичній моделі регулювання рівня волатильності податкових надходжень за фазами економічного циклу. До них належатимуть системні заходи регулювання окремих податків: податку на додану вартість, податку на прибуток, акцизного податку та податку на доходи фізичних осіб. Причиною такого поділу є те, що кожен податок має свої особливості впливу на економічне зростання та більш результативно дозволяє впливати на макроекономічні процеси.

6. Методичний інструментарій визначення впливу тенденцій макроекономічних показників на волатильність податкових надходжень України дозволив встановити вектори такого регулювання: поступове зниження сукупного податкового навантаження на економіку з одночасною стабілізацією темпів приросту податкових надходжень (зниження волатильності); зростання надходжень з ПДВ за рахунок зростання податкової бази (стимулювання обсягів реалізації продукції (товарів, послуг), ліквідація пільгового оподаткування ПДВ), забезпечення прозорості механізмів відшкодування ПДВ, зниження ставки податку з врахуванням фіскальних індикаторів; узгодження темпів зростання номінального ВВП із зростанням мінімальної заробітної плати, що дозволить привести фактичне навантаження з ПДФО до фіскальних індикаторів Лаффера; щорічне зростання ставок акцизного податку, яке дозволить стабілізувати податкові надходження до бюджету України; регулювання надходжень податку на прибуток через щорічне зниження ставки податку та надання податкових пільг з оподаткування фінансових результатів для окремих видів економічної діяльності. Означене дозволить стимулювати виробництво та забезпечити суб'єктам господарювання передумови для укріплення їх фінансового стану, створення фондів фінансування інноваційно-інвестиційного розвитку, яке уможливить економічне зростання у довгостроковій перспективі.

7. Про прогнозу ефективність формалізованої системи інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень свідчать: показники зниження податкового навантаження на економіку, його наближення до фіскальних індикаторів Лаффера першого та другого порядку; наявність доведених теорією та практикою стимулів у виді зниження ставок податку на прибуток та ПДВ (у період поживлення економіки 2019-2020 рр.) та податкових пільг з оподаткування

прибутку стратегічно важливих галузей та напрямів діяльності; стабільна фінансова база формування доходів зведеного бюджету України, що уможливить виконання державою своїх задач та функцій та забезпечить превентивне зниження ймовірності фіскальних криз та флуктуацій у податкових надходженнях України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Публікації у наукових фахових виданнях, та виданнях,
що включені до міжнародних наукометричних баз даних*

1. Долозіна І.Л. Регулювання волатильності податкових надходжень на різних фазах економічного розвитку / І.Л. Долозіна, А.П. Кислюк // Вісник Донбаської держ. маш. академії: зб. наук. праць. – Краматорськ: ДДМА, 2017. – № 1 (40). – С. 101 – 106 (0,42 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: обґрунтовано типи податкової політики на різних фазах економічного розвитку (0,26 ум.-друк. арк.).*

2. Кислюк А.П. Формування інструментарію прогнозування та регулювання волатильності податкових надходжень / А.П. Кислюк // Причорноморські економічні студії: наук. журн. – Одеса: ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2017. – Вип. 13. – Ч.1. – С. 209 – 215 (0,63 ум.-друк. арк.).

3. Акімова О.В. Концепція регулювання волатильності податкових надходжень в період макроекономічної нестабільності / О.В. Акімова, А.П. Кислюк // Наукові праці Донецького наці. техн. ун-ту. Серія: Економічна. – Покровськ: ДонНТУ, 2016. – № 1. – С. 125 – 130. (0,53 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок: сформовано концепцію регулювання волатильності податкових надходжень в період макроекономічної нестабільності (0,27 ум.-друк. арк.).*

4. Кислюк А.П. Методичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності / А.П. Кислюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету: зб. наук. праць¹ – Ужгород : УжНУ, 2016. – Вип. 9. – С. 179 – 183 (Сер. «Міжнародні економічні відносини та світове господарство») (0,44 ум. друк. арк.).

5. Кислюк А.П. Оцінка волатильності податкових надходжень України / А.П. Кислюк // Молодий вчений: науковий журнал². – Херсон: ТОВ Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Вип. 12 (27). – Ч. 1. – С. 199 – 204 (0, 62 ум.-друк. арк.).

6. Кислюк А.П. Етапи регулювання податкових надходжень України [Електронний ресурс] / А.П. Кислюк // Ефективна економіка³. – 2014. - № 4. - Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5785> (0,57 ум.-друк. арк.).

7. Кислюк А.П. Удосконалення механізму регулювання волатильності податкових надходжень в умовах макроекономічної нестабільності / А.П. Кислюк // Розвиток економічних методів управління національною економікою та економікою підприємства: зб. наук. праць Донецького держ. ун-ту управління. – Донецьк : Донецьк. держ. ун-т управління, 2014. – Т. XV. – С. 316 – 321 (Серія «Економіка»; вип. 282) (0,45 ум.-друк. арк.).

¹ Включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus

² Включено до міжнародних наукометричних баз: Scholar Google, OAJI, Cite Factor, Research Bible, Index Copernicus

³ Включено до міжнародних наукометричних баз даних: Google Scholar, Index Copernicus.

Матеріали наукових конференцій

8. Кислюк А.П. Аналіз індикаторів Лаффера для окремих податків України / А.П. Кислюк // Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: матер. V Всеукр. наук. – практ. конф. (02 – 03 березн. 2017 р., м. Кременчук). – Кременчук: КрНУ ім. М. Остроградського, 2017. – С. 222 – 224 (0,12 ум.-друк. арк.).

9. Кислюк А.П. Теоретична модель регулювання волатильності податкових надходжень за фазами економічного розвитку / А.П. Кислюк // Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: матер. IV Всеукр. наук. – практ. конф. (18 – 20 лют. 2016 р., м. Кременчук). – Кременчук: КрНУ ім. М. Остроградського, 2016. – С. 222 – 224 (0,15 ум.-друк. арк.).

10. Кислюк А.П. Оцінка ефективності податкової системи України / А.П. Кислюк // Регіональний розвиток – основа становлення української держави: зб. матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (3 – 4 квіт. 2014 р., м. Донецьк). – Донецьк: ДонДУУ, 2014. – С. 170 – 172 (0,12 ум.-друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Кислюк А.П. Волатильність податкових надходжень за умов макроекономічної нестабільності. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит. - Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ 2017.

В дисертації вирішено наукове завдання обґрунтування теоретико-методичних засад регулювання волатильності податкових надходжень в межах вдосконалення механізму податкового регулювання задля досягнення стійкого приросту джерел державних фінансів в умовах макроекономічної нестабільності. Удосконалено теоретичну модель, яка пояснює регулювання волатильності податкових надходжень як функцію економічного розвитку, концепцію регулювання волатильності податкових надходжень в період макроекономічної нестабільності, методичний підхід до регулювання волатильності податкових надходжень, механізм регулювання волатильності податкових надходжень. Дістали подальшого розвитку: наукові засади застосування типів податкової політики через регулювання волатильності податкових надходжень в залежності від фази економічного розвитку, методичний інструментарій визначення впливу тенденцій макроекономічних показників на волатильність податкових надходжень України, формалізована система інструментів механізму регулювання волатильності податкових надходжень до 2020 р.

Ключові слова: регулювання, волатильність, податкові надходження, макроекономічна нестабільність, економічний цикл, еластичність, фіскальні індикатори.

АННОТАЦИЯ

Кислюк А.П. Волатильность налоговых поступлений в условиях макроекономической нестабильности. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 - деньги, финансы и кредит. - Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2017.

В диссертации решена научная задача обоснования теоретико-методических основ регулирования волатильности налоговых поступлений в пределах совершенствования механизма налогового регулирования для достижения устойчивого прироста источников государственных финансов в условиях макроэкономической нестабильности. Получили дальнейшее развитие научные основы применения типов налоговой политики через регулирование волатильности налоговых поступлений в зависимости от фазы экономического развития, которые, в отличие от подавляющей практики применения проциклической налоговой политики в течение всего цикла экономического развития, основаны на нахождении компромисса между увеличением налоговых поступлений в период экономического роста и риском их потенциального снижения при макроэкономической нестабильности. Указанное позволит стабилизировать поступления от налогов, а недополученные бюджетные средства за счет уменьшения волатильности в фазе роста вполне компенсируются уменьшением потерь налоговых поступлений в состоянии спада экономики. Усовершенствована теоретическая модель, объясняющая регулирования волатильности налоговых поступлений как функцию экономического развития с акцентом на состав налоговой базы и структуру налогов, которые влияют на циклическую стабильность налоговых поступлений, с учетом нецелесообразности роста совокупного налогового бремени. В отличие от существующих, предлагаемая модель позволяет сгладить кризисные явления в экономике как следствие решения проблемы нестабильности бюджетных доходов и связанной с ней фискальной нестабильности. Предлагаемая теоретическая модель описывает трансформацию структуры налогообложения, которая гарантирует объем налоговых поступлений, который позволяет на относительно постоянной основе финансировать социальные и экономические потребности общества. Усовершенствована концепция регулирования волатильности налоговых поступлений в период макроэкономической нестабильности, которая основывается на синтезе положений кейнсианства и неокейнсианства, неоклассической концепции А. Лаффера, концепций волатильности налоговых поступлений и стабилизации их объема. Приведенные концептуальные положения, указывают на то, что волатильность налоговых поступлений может влиять на экономический рост, а ее оптимальный уровень позволит финансировать инвестиции и инновации, новые рабочие места и программы развития промышленности, приведет к экономическому росту.

Обоснован методический подход к регулированию волатильности налоговых поступлений, основанный на двух циклах регулирования: регулирование стабильности налоговых поступлений из-за через снижение их волатильности и регулирование эффективности налоговой системы, которая должна осуществляться при реализации реформированной налоговой политики. В отличие от существующих, предложенный методический подход основывается на комплексном применении методологии *ARIMA*-моделирования и мультивариативного регрессионного анализа, математического анализа, методологии Лаффера и позволяет достичь стабилизации налоговых поступлений при деструктивных изменениях в экономике, повысить эффективность налоговой системы.

Усовершенствован механизм регулирования волатильности налоговых поступлений через определение целей, задач, принципов и функций регулирования, формирование методов и инструментов его реализации, что позволит преодолеть флуктуации объема налоговых поступлений при деструктивных изменениях в экономике. Особенностью предлагаемого механизма является то, что каждый налог

имеет свою существенную роль в выполнении функций регулирования волатильности налоговых поступлений. Фискальная функция реализуется в основном через НДС и акцизный налог; распределительная - через НДФЛ, регулирующая стимулирующая и дестимулирующая - через налог на прибыль предприятий, экономическая восстановительная и превентивная - через налог на прибыль предприятий и НДФЛ. Получил развитие методический инструментарий определения влияния тенденций макроэкономических показателей на волатильность налоговых поступлений Украины, который синтезирует методы экономико-математического моделирования, и на основе которого определен прогнозный интегральный показатель темпа прироста налоговых поступлений Украины через лаговые и макроэкономические зависимости налоговых поступлений, и методы определения фискальных индикаторов Лаффера по двухпараметрическому методу, что позволило обосновать поле регулирования отдельных налогов. Результатом предлагаемого методического инструментария является установление векторов реформирования системы налогообложения. Формализована система инструментов механизма регулирования волатильности налоговых поступлений к 2020 году., которая включает конкретные мероприятия по установлению ставок налогов, предоставление налоговых льгот, регулирования налоговой нагрузки основных налогов, учитывая специфические функции, которыми реализуются. Прогнозные результаты применения системы инструментов регулирования указывают на возможное целенаправленное увеличение удельного веса потребительских налогов и уменьшение подоходных налогов, уменьшение волатильности налоговых поступлений, стабильный прирост налоговых поступлений.

Ключевые слова: регулирование, волатильность, налоговые поступления, макроэкономическая нестабильность, экономический цикл, эластичность, фискальные индикаторы.

SUMMARY

Kysliuk, A.P. Volatility of tax revenues in the conditions of macroeconomic instability. – As a manuscript.

The thesis for obtaining a degree of Candidate of Economics on the specialty 08.00.08 – Money, Finance and Credit. – Donbas State Engineering Academy of Ministry of Education and Science of Ukraine, Kramatorsk, 2017.

The thesis solves the scientific task of substantiation of theoretical and methodical principles of regulation of volatility of tax revenues within the framework of improving the mechanism of tax regulation in order to achieve a steady growth of sources of public finances in the conditions of macroeconomic instability. The theoretical model which explains the regulation of tax revenues volatility as a function of economic development, the concept of regulation of volatility of tax revenues in the period of macroeconomic instability, the methodical approach to the regulation of volatility of tax revenues, and the mechanism of regulation of tax revenues volatility are improved. Further development was achieved the spheres as following: scientific principles of applying tax policy types through the regulation of tax revenue volatility depending on the phase of economic development, methodical tools for determining the impact of macroeconomic indicators on the volatility of tax revenues in Ukraine, the formalized system of instruments for regulating volatility of tax revenues by 2020.

Keywords: regulation, volatility, tax revenues, macroeconomic instability, economic cycle, elasticity, fiscal indicators.

Підписано до друку 16.11.2017. Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 0,9.
Обл.-вид. 0,9. Друк лазерний. Зам. № 833. Накл. 100 пр.

Видавець і виготівник
Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 1633 від 24.12.2003